

Тема 6. Цінності та світові релігії.

Стрижнем релігійної свідомості, у свою чергу, є віра у надприродне, точніше кажучи – надприродні істоти, якості, зв'язки та стосунки, які не підвладні закономірностям матеріального світу, а навпаки, перебувають в їх основі, панують над ними.

Віра надає впевненості у реальності існування надприродного (на думку переважної більшості неупереджених дослідників-релігієзнавців, предмет віри існує лише у свідомості самого віруючого). Через це віра потребує певної конкретизації в релігійних образах, настроях і почуттях, й подальшої систематизації у догматах релігійного віровчення.

Сукупність цих емоційно-чуттєвих і раціональних побудов складає те, що може бути назване релігійною свідомістю.

Релігійна свідомість існує на двох рівнях: теоретичному і побутово-життєвому (можна зустріти й інші назви: релігійна ідеологія та релігійна психологія, концептуальний і буденний рівні тощо).

Теоретичний рівень релігійної свідомості складається з:

1. Системи релігійних вірувань, центральне місце серед яких, безумовно, займає ідея надприродного.
2. Релігійних концепцій економіки, політики, права, суспільства, моралі, мистецтва тощо.
3. Релігійної філософії, яка переймається передусім проблемою буття світу, місця й ролі у цьому світі людини, її вищого призначення, безсмертя душі.

Розробкою та поширенням конструкцій теоретичного рівня релігійної свідомості займається особлива група професіоналів – теологи та релігійні філософи, викладачі духовних навчальних закладів, релігійні письменники й журналісти, видавці релігійної літератури, священнослужителі тощо. Взагалі, зберігання й одночасно поширення віровчення на теоретичному рівні релігійної свідомості є головним завданням релігійної організації, перш за все такої централізованої, як Церква.

На побутово-життєвому рівні релігійна свідомість постає у вигляді найбільш типових релігійних образів, настроїв, почуттів широкого загалу віруючих людей.

Жвавість побутово-життєвого рівня релігійної свідомості залежить від жвавості релігійних почуттів віруючих, на які помітно впливає ступінь регулярності відвідування ними культових споруд і виконання культових дій. Особливо сильно релігійні почуття віруючих підтримуються під час їхнього контакту (навіть опосередкованого) з різноманітними священними предметами.

Через те, що релігійні почуття зазвичай супроводжуються ейфорійними відчуттями, поцейбічне щастя розцінюється віруючими як передування потойбічного "блаженства". Крім того, на думку християнських богословів, релігійне переживання навколишнього світу на побутово-життєвому рівні

релігійної свідомості завжди наводить на думку про першопричину і Творця усього, що доповнює почуття віруючих острахом і благоговінням.

Релігійній свідомості властиві деякі особливості. До їх числа відносять:

- 1) символізм;
- 2) наочну образність та підвищену емоційність;
- 3) консерватизм.

Серед релігійних компонентів побутово-життєвого рівня до найконсервативніших елементів відносяться традиції, до найдинамічніших – релігійні настрої.

Консерватизм релігійної свідомості забезпечує життєстійкість релігії, широкі можливості її пристосування до зовнішніх, суспільних умов її існування.